

HOE TE SCHRIJVEN IN DE OFFICIËLE ROMAANSE SPELLING VAN HET SARNÁMI

Vanaf januari dit jaar zijn er een aantal artikelen verschenen en pdf-files geplaatst in deze site over de spelling van het Sarnámi, en over Sarnámi zelf. U kunt deze vinden door in het Search (Zoek) boxje 'Sarnami', 'spelling', en/of andere woorden in te toetsen.

Dit artikel was aangekondigd in het artikel 'De officiële Romaanse spelling van het Sarnámi' van 16 januari 2017. Maar door een aantal omstandigheden is het artikel niet als zodanig verschenen; wel min of meer op andere wijze.

Nader bekeken is het een goede toevoeging het artikel op onderstaande wijze te laten verschijnen:

Het schrijven in de officiële Romaanse spelling van het Sarnámi, kortweg 'de officiële spelling' is niet moeilijk.

Velen gebruiken de officiële spelling, maar velen ook niet. De belangrijke vraag kan dan gesteld worden: *als velen een spelling niet gebruiken die door de overheid is vastgesteld, en gemaakt is door mede-Surinamers, waarom zou de overheid dan moeten luisteren naar verzoeken van hen op cultureel gebied naar de overheid gericht?* We kunnen hierbij denken aan instellen van meer officiële Hindu feestdagen, een coupletten van het volkslied in Sarnámi en in Sarnámi-Hindi, en een couplet met acht zinnen uit de grootste, belangrijkste Surinaamse moedertalen w.o. Sarnámi, taalgebruik in het overheidsnieuws etc.

Nu zal worden uitgelegd hoe te schrijven in de officiële spelling.

In de hierna volgende tabel

geeft de eerste kolom Sarnámiklanken weer m.b.v. de Nederlandse spelling - in alfabetische volgorde,

geeft de tweede kolom de schrijfwijze volgens de officiële spelling,

geeft de derde kolom schrijfvorbeelden,

is de vierde kolom als hulp voor Dewanágarikenners en geeft het de klank aan in het Dewanágarischrift, het schrift van Hindi, Sanskrit, en ook Sarnámi; deze kolom

is tevens een hulp, mocht de eerste kolom hier en daar niet duidelijk zijn,

en is de vijfde kolom voor opmerkingen.

De klanken die niet genoemd worden in de eerste kolom, worden in de officiële spelling net zo geschreven als in de Nederlandse spelling (bijv. s, l, m), of worden vrijwel altijd correct geschreven (bijv. de g-klank van Sarnámi gái (koe), Engels good)

Klank, in alfabetische volgorde	Schrijfwijze volgens de officiële spelling	Voorbeelden	Klank in het Dewanágarischrift	Opmerkingen
aa	á	Rám	आ	
d met tongpunt	<u>d</u>	mun <u>d</u> an	ड	

tegen verhemelte, ongeveer als Engelse d		sanskár		
dj van djappen	j	jindagi	ज्	
e van de	a	dharma	अ	
e van eren en i van ik	e	ek, ekko	ए	
g (van gaas)	<u>kh</u>	<u>khás</u>	ख्	
ie, of i van idee, pireng	i	Indra, tin (drie)	इ ई	
j (van Jan), y van yoghurt	y	yoga	य्	
nasale klank (neusklank)	n	hán, mun <u>ra</u> n	ँ	Ook de klank n en de klank ng vóór g en k (bv. in Gangá, Lanká) worden door de letter n aangegeven.
ng	1.ng, 2.vóór k en g: n	1. lawáng 2. pankhá, Gangá	ङ्	
o van oren	o	Holi, <u>dh</u> olak, hodde	ओ	
oe	u	mun <u>da</u> n, mun <u>ra</u> n	उ ऊ	
r met tongpunt tegen verhemelte ('aardappel-r')	<u>r</u>	mun <u>ra</u> n	ऋ	
sj	sh	shánti	श् ष्	
t met tongpunt tegen verhemelte, ongeveer als Engelse t	<u>t</u>	ro <u>ti</u>	ट्	
tj van tjap, ch van chat	c	Hanumán Cálisá, Hanumán Calisá	च्	zie noot aan eind artikel

Verder schrijft men ai, ái, oi, ui, en geen ay, áy, oy, en uy (dus bijv. hai en geen hay, dui (twee) en geen duy),
en schrijft men au, áu, en geen aw, áw (dus bijv. nau (negen) en geen naw, en náu (assistent van pandit) en geen náu)

Let wel:

Men schrijft jáe (gaan), kháe (eten), turáe (geplukt worden) naar analogie van kare, bole.

Men schrijft *áo* (kom), *garmáo* (verwarm), *leo* (neem), *deo* (geef) naar analogie van *karo* (doe), *khelo* (speel).

Men schrijft *u lei* (hij/zij zal nemen), *u leis* (hij/zij nam/heeft genomen) naar analogie van *u kari* (hij/zij zal doen), *u karis* (hij/zij deed/heeft gedaan).

Als tussen twee klinkers een *y*-klank of *w*-klank wordt gehoord, dan moet die ook geschreven worden, bijv. *takiyá* (kussen), *tore liye* (voor jou), *cauraiyá* (een bladgroente), *bakuwá* (bacove), *kauwá* (kraai).

Opties binnen de officiële spelling

Indien men dat wenst, dan kan i.p.v. van de letter *w* voor de *w*-klank, ook de letter **v** gebruikt worden. Het is waarschijnlijk dat in de herziene spelling deze optie min of meer komt te vervallen (dus er zou dan hier geen voorkeurspelling meer zijn m.b.t. de *w*-klank).

De letter *n* kan zowel de klank *n* als nasalering (neusklank) aangeven. Wil men apart nasalering aangeven, dan moet de letter *n* onderstreept worden: **n**. Dit is van belang als de lezer geen of weinig Sarnámi kent.

Het is waarschijnlijk dat in de herziene spelling deze optie komt te vervallen, omdat uit de context in het algemeen wel blijkt welke klank bedoeld wordt (dus er is hier geen voorkeurspelling meer m.b.t. de nasalering). In Sarnámiwoordenboeken is het m.i. wel van belang deze optie te gebruiken.

Als men onderscheid wenst te maken tussen de lange *ie*-klank en de korte *ie*-klank, en tussen de lange *oe*-klank en de korte *oe*-klank, dan moeten de letters voor de lange klanken een naar voren wijzend accent hebben (accent aigu): **í** en **ú**.

Dit is van belang voor Sarnámiwoordenboeken waar grote accuraatheid belangrijk is, en voor de weergave van Hindi- en Sanskritteksten. Het is waarschijnlijk dat in de herziene spelling deze optie komt te vervallen. In Sarnámiwoordenboeken is het m.i. wel van belang deze optie te gebruiken.

Klanken die niet of nauwelijks binnen Sarnámi voorkomen en daarom geen deel zijn van de officiële spelling, maar wel in Hindi, Urdu en/of Sanskrit voorkomen

De *e* van *pet* kan zo worden weergegeven: **è**, bijv. *rèhná*, *kèhná*, *mèhndi*.

De *gh*-klank van *ghazal* kan zo worden weergegeven:

gh, bijv. *ghazal* (**gh** komt uit een vroeger bekend Hindustániconversatieleerboek (gh zonder onderstreping is een vertrouwde schrijfwijze in India en daarbuiten voor deze klank))

g, bijv. *gazel* (dit omdat de weergave in Dewanágari is: ग़)

De *n* uitgesproken met tongpunt tegen verhemelte (ण) kan zo worden weergegeven:

ñ, dus de letter n met een punt eronder (zoals in de wetenschappelijke Romaanse spelling voor Indische talen), bijv. Rámáyāñ, Pránáyáma.

ook **n** kan gebruikt worden, dus een schuine letter n (dit kwam voor in een vroegere wetenschappelijke Romaanse spelling voor Indische talen), bijv.

Rámáyān, Pránáyáma.

Deze klank komt in het Sarnámi vaker voor, bijv. in pandit, ghañtá, maar in dergelijke woorden wordt de klank automatisch goed uitgesproken, doordat daarna en d-klank of t-klank volgt; dus een aparte weergave is in Sarnámi niet echt nodig.

Noot: De c kan voor beginners een beetje onwennig zijn. De c voor de klank tj, komt in veel spellingen in de wereld voor, o.a. in de spelling van:

1. Bahasa Indonesia, bijv. pencak silat
2. Italiaans, bijv. de bekende groet ciao, de voetbalploegen Cesena en Lecce (alleen bij c vóór i en e)
3. Kroatisch, Bosnisch, Servisch bijv. de bekende tennisser Djokovic, voormalige leider van Servië Milosevic, de oorlogsmisdadigers Karadzic en Mladic
4. Tsjechisch, bijv. Petr Cech (een bekende doelman)
5. In de wetenschappelijke Romaanse spelling voor Indische talen, w.o. Hindí, Sanskrit, bijv.
 - in de Bhagawad Gitá en andere werken gepubliceerd door de Hare Krishna beweging (ISKCON),
 - in indologische werken,
 - in publicaties van drs. Narain Gangaram Panday,
 - in Wikipedia: de uitspraak van vele Indische woorden wordt o.a. in de wetenschappelijke Romaanse spelling aangegeven,
 - in Facebook: bij vertalen van Hindíwoorden in Dewanágaríschrift geschreven worden niet-vertaalbare woorden in de wetenschappelijke Romaanse spelling omgezet.

Hoe maak je de tekens die op en onder letters staan (zgn. diacritische tekens)?

Hoe maak je ñ, n, en è?

	Accent aigu	Onderstreping	ñ	n	è
MsWord	Ctrl+' , letter	Ctrl+u, letter, Ctrl+u of i.p.v. Ctrl+u intoetsen op de <u>U</u> -button clicken	Zoeken in Insert -> Symbol	Ctrl+i, n, Ctrl+i of i.p.v. Ctrl+i intoetsen op de <i>I</i> - button clicken	Ctrl+ ` , e
E-mail-bericht-invoer-ruimte	á- Alt ingedrukt houden (+Fn bij laptops) en	Ctrl+u, letter, Ctrl+u	Zoeken in Insert -> Symbol in MsWord, en copy-	Ctrl+i, n, Ctrl+i of i.p.v. Ctrl+i intoetsen	è- Alt ingedrukt houden (+Fn bij laptops)

	160 intoetsen Á- idem en 0193 intoetsen í- idem en 161 intoetsen Í- idem en 0205 intoetsen ú- idem en 163 intoetsen Ú- idem en 0218 intoetsen		pasten	op de <i>I</i> - button clicken	en 138 intoetsen
Smartphone	letter ingedrukt houden, dan letter met gewenste teken kiezen	Lukt vaak niet; in plaats daarvan hoofdletter intoetsen*	n ingedrukt houden, dan ñ kiezen	n ingedrukt houden, dan ñ kiezen	e ingedrukt houden, dan è kiezen
Simpele cellphone	de toets van betreffende letter snel achter elkaar indrukken tot letter met accent verschijnt**	Lukt vaak niet; in plaats daarvan hoofdletter intoetsen*	de toets met n snel achter elkaar indrukken tot ñ verschijnt	de toets met n snel achter elkaar indrukken tot ñ verschijnt	de toets met e snel achter elkaar indrukken tot è verschijnt

Bij **MsExcel**, **MsPowerpoint** en **MsPublisher** zullen enkele van de technieken genoemd onder MsWord en E-mailberichtinvoerruimte niet gebruikt kunnen worden. Wat wel lukt is copy-pasten vanuit MsWord. Mocht de lezer meer informatie hieromtrent hebben, dit s.v.p. aan ondergetekende doorgeven. U kunt natuurlijk ook een artikel hierover schrijven en aanbieden aan OHM ter plaatsing op de site.

Noten:

*Komt voor in de Romaanse spelling die in Hindi-educatiepublicaties van het Centrale Hindi Directoraat van de Indiase overheid wordt gebruikt voor de uitspraak van Dewanágariteksten.

**Letters met accenten nemen bij niet-smartphones meer geheugen in beslag, dus per sms minder tekens; daarmee rekening houden (geldt in het algemeen niet voor smartphones)

Bij sms'en van Telesur naar Digicel en omgekeerd komen de letters met accenten bij sms'en niet op, of de gehele tekst komt in het Chinese karakterschrift op; bij WhatsApp, Facebook, e-mailen heeft ondergetekende nooit een probleem gezien.

M.b.t. smartphones, apps waarmee je op nog eenvoudigere wijze alle tekens kunt plaatsen, zouden heel handig zijn. Indien lezers weten hoe aan zulke apps te komen, dit s.v.p. doorgeven aan ondergetekende. U kunt natuurlijk ook zelf een artikel hierover schrijven en aanbieden aan OHM ter plaatsing op de site.

Laten we in de officiële spelling schrijven!

drs. Atma Jagbandhan,
atmakj@gmail.com